

A. *Op of in het werkblad.* Nadelen: bij verscheidene kaartenbakken onoverzichtelijk; groot verlies aan werkruimte. Bij plaatsing van de kaarten in het werkblad wordt niet alleen werkruimte onttrokken aan het bovenblad, doch tevens wordt de mogelijkheid van berging onder het blad gereduceerd; ter plaatse van de kaarten kunnen geen laden schuiven; bovendien is dit systeem niet stofdicht.

B. *Onder het werkblad* (in het bureau). Nadelen: onoverzichtelijk wanneer de kaarten zó zijn geplaatst dat de breedte van de kaart evenwijdig aan de voorzijde van de lade loopt. Plaatst men de kaarten echter in rijen haaks op de voorzijde van de lade, dan wordt een goed overzicht van de totale inhoud verkregen, mits deze lade door middel van een telescoopgeleiding geheel buiten het werkblad kan worden gebracht. Op deze wijze kunnen in een lade van ongeveer 65 x 35 cm driemaal 500 kaarten (A-5 formaat) worden geplaatst, bijvoorbeeld in het bureau van een arts, die zonder assistente werkt.

C. *Naast het werkblad.* Het kaartsysteem op rolletjes. Een groot aantal artsen heeft reeds het volgende systeem in gebruik. De kaarten (A-5 formaat) worden in stalen laden gezet, welke schuiven in dito kastjes. Een lade kan ongeveer 750 kaarten bevatten. In een kastje kunnen een of twee laden schuiven. (Gispens Meubilair, Culemborg.)

Al naar het aantal kaarten, worden een, twee of drie kastjes met elk twee laden boven elkaar geplaatst op een verrijdbaar plateau. Om zittende alle kaarten goed te kunnen zien, dient de afstand van de vloer tot bovenkant plateau, bij tweemaal twee laden, 60 cm te bedragen. In de handel vonden wij een hiervoor geschikt tafel, (admitafel nr. 660, prijs f 138,— en nr. 661 met lade, prijs f 171,—, Firma Laméris) uitgevoerd met verchromde poten en handgreep, waartussen twee stalen bladen op 10 en 60 cm vanaf de vloer.

Wanneer men voor een kaartsysteem als boven omschreven een handelsmodeltafel aanschafft, of men laat er volgens model een maken, dient extra aandacht te worden besteed aan de constructie en het draagvermogen van de verrijdbare tafel met het oog op het gewicht van de kastjes (een kastje met twee gevulde laden weegt 24 kg) en het intensieve gebruik van een dergelijk meubel. Voordelen: overzichtelijk en niet aan het werkblad gebonden, dus werk- en bergruimte vrij voor andere administratieve werkzaamheden. Te gebruiken in alle vertrekken waar men het kaartsysteem nodig mocht hebben.

Afdeling Voorlichting
Nederlands Huisartsen-Instituut

Rectificatie

De redactiecommissie werd erop attent gemaakt dat in het artikel van Prof. Kooy, (R) *Evolutie der gezinsfuncties*, (1967) huisarts en wetenschap 10, 43, op bladzijde 45 in de tabel een hinderlijke fout is geslopen. In de functie-indeling volgens Saal staat onder D Sociaal-psychologische functies vermeld: productieve functie. Dit dient te zijn *affectieve functie* („personality functions”).

Uit het N.H.I.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

Het is voor de niet-ingewijden moeilijk inzicht te krijgen in hetgeen zich binnen de muren van het N.H.I. afspeelt. Daarom wordt er naar gestreefd het jaarverslag over 1966 aan alle N.H.G.-leden te sturen. Inmiddels hebben zich enkele nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. De voornaamste daarvan is, dat de staf van het N.H.I. met een sociaal-psychologe en een huisarts is versterkt.

Mejuffrouw H. I. Wijsenbeek heeft reeds een zeer ruime ervaring als sociaal-psychologe. Nadat zij de oorlogsjaren in de Verenigde Staten doorbracht, begon zij in 1947 haar studie in de sociale psychologie aan de Universiteit van

Amsterdam. In het kader hiervan bracht zij een stage in Engeland door. Nadat zij in 1954 haar doctoralexamen aflegde, ging zij een jaar naar Israël, waarna zij in Nederland in dienst kwam van de ISONEVO, waarbij zij deel nam aan het onderzoek Ploegenarbeid. Nadat dit onderzoek was beëindigd kwam zij in dienst van „Zandwijk” te Amersfoort waar zij gedurende vier jaar werkte. Daarna kwam zij bij de Stichting voor toegepast sociaal-agologisch en sociaal-psychologisch onderzoek van de universiteit van Amsterdam. Per 1 april 1967 trad zij in dienst van het N.H.I. In het Instituut is naar haar komst reikhalzend uitgezien. Het is nu reeds duidelijk dat prioriteiten zullen moeten worden gesteld, omdat er veel vraagstukken zijn, die een sociaal-psychologische benadering behoeven.

Het tweede stafflid is I. Ph. L. Koperberg, tot voor kort huisarts te Amsterdam. Hij is voor vele N.H.G.-leden een bekende, omdat hij verschillende jaren secretaris van de C.W.O. is geweest. Koperberg zal zich bezig houden met het wetenschappelijk onderzoek, in het bijzonder met het onderzoek dat door de N.H.O. (Nederlandse Huisartsen Onderzoekgroep) zal worden verricht. Ook Koperberg werd door de staf met vreugde ingehaald, omdat op het gebied, waarop hij werkzaam zal zijn, een steeds knellender stagnatie ontstond.

De uitbreiding van het aantal stafleden zou nooit mogelijk zijn geweest, indien de dépendance aan het Moreelsepark niet ter beschikking was gekomen. Wij zijn zeer ingenomen met deze ter beschikking gekomen ruimte. De hierin aanwezige vergaderzaal is bovendien aanzienlijk groter dan in het gebouw aan de Mariahoek.

J. C. van Es

Berichten

GENEESMIDDELENBULLETIN

Op 30 maart 1967 verscheen de eerste aflevering van *Geneesmiddelenbulletin*, hetwelk — zoals Prof. Noach namens de redactieraad in een schrijven ter introductie verklaarde — slechts één doel heeft: het bevorderen van een optimale farmacotherapie. Het bulletin wordt, aldus de toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Dr. A. J. H. Bartels in weer een ander begeleidend schrijven, kosteloos toegezonden aan alle praktizerende artsen en apothekers. Voor de technische verzorging van de uitgave en de verspreiding is het Ministerie van SOZAVO verantwoordelijk; een geheel onafhankelijke redactieraad, samengesteld in overleg met de Ziekenfondsraad en de Maatschappij voor respectievelijk Geneeskunst en Pharmacie, signeeert voor de inhoud.

Het blijkt dat velen van mening zijn, dat de bestaande voorlichting niet geheel in de behoefte van de artsen aan continue en actuele informatie over geneesmiddelen voorziet. Gezien de grote betekenis voor de volksgezondheid van een adequate medische geneesmiddelenvoorlichting is men tot deze bijdrage van overheidswege gekomen, aldus de staatssecretaris.

Ten slotte zij nog vermeld dat de redactieraad speciaal de aandacht vestigt op actualiteit, objectiviteit en overzichtelijkheid van de voorlichting in het *Geneesmiddelenbulletin*.

Hoewel men initiatieven op het gebied van deskundige, objectieve geneesmiddelenvoorlichting slechts kan toejuichen, kunnen wij niet verhelen, dat zowel naar inhoud als naar vorm de eerste twee exemplaren van het *Geneesmiddelenbulletin* ons wat kritisch stemden. Beide bulletins zijn volledig ontleend aan — het Amerikaanse — *The Medical Letter* en bevatten nauwelijks enige verwijzing naar de originele literatuur. De uitgave in losse bladen van vier pagina's doet vermoeden dat de verzorgers van de uitgave veronderstellen dat de „abonnee” zelf voor het ordenen en bundelen zal zorgen: er komt immers, volgens het begeleidend schrijven, een bij voortdurende bijgewerkte index en men neemt aan dat het bulletin geregeld zal worden geraadpleegd. Indien men zich werkelijk voorstelt dat dit laatste gebeurt, dan zal de uitvoering van deze uitgave onzes inziens ingrijpend dienen te worden gewijzigd. Voor een doelmatige uitvoering

behoeft men waarlijk niet buiten 's lands grenzen te zoeken, aangezien de reeds vertrouwde en voortreffelijke *Medisch-farmaceutische Mededelingen* een goed voorbeeld stelt.

H.

NEGEGDE INTERNATIONALE CONGRES VOOR HUISARTSGENEESKUNDE

Het negende internationale congres voor huisartsgeneeskunde, dat van 14-17 september 1967 te Salzburg zal worden gehouden, wordt georganiseerd door de Internationale Gesellschaft für Allgemeinmedizin (secretariaat: Dr. K. Engelmeyer, 4740 Oelde/Westfalen, Langstrasse 21a). Voor de doelstellingen van het genootschap zij verwezen naar (1964) huisarts en wetenschap 7, 256.

Het voorlopige programma vermeldt de volgende sprekers en voordrachten: H. Schaefer, Heidelberg: Die Rolle der Allgemeinmedizin in der modernen Medizin; Griesser, Kiel: Zur Methodik der wissenschaftlichen Arbeit in der Allgemeinmedizin; P. Lüth, Rengshausen/Kassel: Wissenschaftliche Methoden in der Allgemeinpraxis; H. Sopp, Neuss: Soziographie der Allgemeinpraxis; R. C. Veldhuyzen van Zanten, Enter: Studienergebnisse in medizinischer Psychologie aus der Arbeit in 50 Balint-Seminaren; R. N. Braun, Brunn an der Wild: Anfänge einer Methodologie in der klinischen Medizin und ihre Bedeutung für die Allgemeinpraxis; H. Knabe, Greifswald: Die Mitarbeit des praktischen Arztes bei der epidemiologischen Forschung auf dem Lande; H. E. Bach, Harlow, Engeland: Medical Center, ein Erfahrungsbericht über das britische Gesundheitswesen; W. Pfeiffer, Gauting: Einfache wissenschaftliche Publikationsmöglichkeiten für den Praktischen Arzt; W. Abruzzi, New York: Wissenschaftliche Aspekte in meiner Praxis; Drexler, Gars am Kamp: Analytischer Vergleich zweier Allgemeinpraxen; O. Meyer zu Schwabedissen, Achern: Der Specialfall Fettleber in der Allgemeinpraxis, als Beispiel wissenschaftlicher Analyse; W. Wise, Australië: Erfahrungsbericht über 1900 behandelte Patienten in einer Geschäftspraxis aus dem Jahre 1966; P. Imbs, Pfaffenhaffen: Ein Praxisalltag, kritisch betrachtet; S. Häussler, Stuttgart: Facharzt- und Krankenhausüberweisungen des Praktischen Arztes, Umfang und Gründe; A. Hügel, Berlin: Dokumentation als Mittel zur wissenschaftlichen Arbeit in der Allgemeinpraxis; H. Pluta, Clausthal-Zellerfeld: Rationalisierung der Arztpraxis - Notwendigkeit oder Wunschtraum; F. Pensel, Coburg: Scharlatanerie und Kurfuscherei.

De voordrachten zullen gelijktijdig in Duits en Engels zijn te beluisteren. Aanmeldingen kunnen geschieden bij het secretariaat (zie boven); het inschrijfgeld bedraagt voor niet-leden DM 30,—.

HUISARTS EN GEBOORTEREGELING

Het april-nummer van „huisarts en wetenschap” was juist ter post bezorgd voor verzending aan de lezer, toen de redactie het volledige programma ontving van een door de Boerhaave-cursussen voor voortgezet medisch onderwijs te organiseren cursus „Huisarts en geboorteregeling” op 25, 26 en 27 mei 1967. Gezien de actualiteit van het onderwerp en de overweging dat alle nascholing op dit gebied onze volle aandacht verdient, wordt het volledige programma hier als nog afgedrukt. Wij vertrouwen erop dat de aanmeldings-termijn van 12 mei voor onze lezers-huisartsen niet zo streng zal worden gehanteerd.

Donderdag 25 mei: Opening om 15 uur door Prof. Dr. P. Muntendam; Prof. Dr. H. J. Heering, Ethische aspecten van de geboorteregeling; Drs. Th. Beemer, Beschouwingen van een moraal-theoloog over de geboorteregeling; Dr. C. van Emde Boas, De geboorteregeling als gezinsproblematiek. De middag wordt besloten met een discussie. Om 18 uur ontvangst en koud buffet, aangeboden door het bestuur van de Boerhaave-cursussen Commissie.

Vrijdag 26 mei: Dr. L. I. Swaab, Techniek van de geboorteregeling; F. P. Wibaut, Is de huisarts de eerst aange-
wezen adviseur inzake geboorteregeling?; Dr. F. J. A. Huygen, Geboorteregeling in de praktijk van een huisarts; Discussie, gevolgd door een lunch. Vrijdagmiddag: Drs. C. E. Vervoort,

De stem van een socioloog over geboorteregeling; Dr. C. J. B. J. Trimbos, Sociopsychohygiënische aspecten van geboorteregeling; W. Boissevain, huisarts en jeugdseksualiteit; Discussie.

Zaterdag 27 mei: Prof. Dr. A. Sikkel, Geboorteregeling in de medische opleiding; Prof. Dr. J. Bastiaans, De psychiater als adviseur van de huisarts bij de geboorteregeling; Discussie gevolgd door een forumbespreking onder leiding van Prof. Bastiaans. Sluiting van de cursus om 12.30 uur.

Aanmelding bij het secretariaat van de Boerhaave-cursussen, bureau directeur-geneesheer, Academisch Ziekenhuis te Leiden; inlichtingen bij het secretariaat van de Boerhaave-cursussen, telefoon: 01710-47222, toestel 2797. Het cursusgeld bedraagt f 35,—; de lunch op vrijdag f 3,50. Betaling op postgiro 507570 ten name van de comptabele der Rijksuniversiteit te Leiden.

DE DERTIENDE WERKGROEP VOOR TRAINING IN GROEPSRELATIES

Evenals de voorgaande bijeenkomsten ging ook deze uit van het Instituut voor Training in Groepsrelaties te Amsterdam (Pieter de Hooghstraat 18). Hij vond plaats van 15 tot 18 maart 1967 in kasteel Hoekelum te Ede en stond onder leiding van Harmana C. Kolkmeijer, sociaal pedagoog. Het doel van deze bijeenkomsten is de deelnemers beter inzicht te geven in de gedragingen van de individu in de groep, in de relatie die tussen de groepsleden ontstaat onder bepaalde omstandigheden en in de redactie van elk groepslid zelf op die situaties. Het was verrassend te ervaren dat het inderdaad mogelijk bleek in korte tijd dit doel te bereiken.

De 21 deelnemers, van wie slechts enkelen elkaar tevoren kenden, waren gedurende drie dagen intern, wat ertoe leidde dat de groep in een zekere afzondering ten opzichte van de buitenwereld kwam te verkeren. Dit gevoel van afzondering werd nog versterkt door de ligging van het kasteeltje temidden van een uitgestrekt bos. Voor de aanvang van de cursus was iedereen verzocht uiterlijke kentekenen van beroep of status af te leggen (uniform, habijt, aesculaapteken) en elkaar niets mede te delen over de functie of rang die men in de maatschappij bekleedde. Men hield zich hieraan goed en daardoor ontstond een vrij en onbevooroordeeld elkaar tegemoet treden. Door een speciaal systeem van „rouleren” werden snel een maximaal aantal contacten gelegd tussen de groepsleden onderling, waardoor het ontstaan van groepjes in de groep goed werd vermeden.

In deze sfeer van openheid en tolerantie werden de deelnemers actief betrokken bij de verschillende experimenten en demonstraties, hetzij als „uitvoerder”; hetzij als waarnemer, of beide. Achtereenvolgens kwamen aan de orde:

- de achtergronden van waarneming en communicatie (waarnemen, luisteren, formuleren);
- positieve en negatieve gevoelens tijdens het groepsproces;
- rolconflicten en verborgen agenda;
- communicatiepatronen in de groep bij het uitvoeren van een bepaalde taak.

In aansluiting aan elk experiment volgde een nabespreking van de gebeurtenissen en belevingen, eerst in kleine discussiegroepen, daarna met de gehele groep en de trainer. Dit werd gevolgd door een anonieme, schriftelijke evaluatie van de eigen belevingen in de kleine en de grote groep.

Wanneer een onderwerp was afgehandeld kreeg elke deelnemer hierover een schriftelijke documentatie. De laatste dag was gewijd aan evaluatie van de voorafgaande dagen.

Doordat iedere deelnemer zo actief werd ingeschakeld, niet alleen verstandelijk maar ook gevoelsmatig en als het ware was gedwongen zich zijn eigen gevoelens bewust te worden, verliep het leerproces snel. Het was dan ook verrassend te zien dat van de lange lijst van wensen die door de groep op de eerste avond was opgesteld, er slechts zeer weinig niet aan de orde was gekomen. Belangrijk was ook dat men merkte gevoelig te zijn geworden voor de processen die zich in de groep afspeelden en vooral voor het eigen „zijn” in de groep. Het ondergaan van deze training is zeker zeer aan te bevelen voor iedereen die op een of andere wijze in of met groepen werkt.

N. Bremer-Steinder